

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Local Wisdom which Commodification to Products for Tourism in Klongjik Sub-District, Bang-Pa-In District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

อรอุมา โพธิ์จิว สาทิยา รื่นชล และอายุวัฒน์ คำพล

Ornuma Pojew, Satiya Ruenchol and Ayuwat Kaphol

นักวิชาการศึกษาประจำสถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Academic Coordinator of Ayutthaya Studies Institute

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ (๑) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๒) เพื่อศึกษาศักยภาพความพร้อมของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้าน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตำบลคลองจิก วิธีการศึกษาใช้เอกสารขั้นต้น เอกสารชั้นรอง การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัย และสังเกตการณ์ในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลคลองจิกที่กลายเป็นสินค้า มีภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ชาวคลองจิกมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและวันสำคัญตลอดปี ซึ่งควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมเหล่านี้ให้มากขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว พื้นที่คลองจิกมีภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมและโบราณคดี คือ วัดวิเวกวาสุพัธน์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปกรรมและโบราณคดี ในแง่ของภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หุ่นบัวแดงและหุ่นบัวฉัตรจึงมีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบถ่ายภาพ ในส่วนของฟาร์มสวนเกษตร สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาเรียนรู้เชิงเกษตรกรรม เชิงการพัฒนาชุมชน รวมทั้งผู้ที่มีงานอดิเรกเรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว มีภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องงานฝีมือและงานประดิษฐ์ ส่วนนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องการประกอบอาหารสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านโภชนาการที่มีอยู่หลายแห่งในชุมชน ท่ามกลางความพยายามปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า วัฒนธรรมของชาวคลองจิกยังคงความหมายที่แท้จริงดั้งเดิม ชาวคลองจิกยังคงรักษาความแท้จริงของภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของตนเองไว้ได้

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้า ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลคลองจิก

Abstract

This article purposes to (1) study local wisdom which commodification to products for tourism in Klongjik sub-district, Bang-pa-in district, Phranakhon Si Ayutthaya province (2) study potential of each local wisdom for welcome tourists travel in Klongjik sub-district. The data gather from primary and secondary documents, company grounds for inspection, interviewed local people and observation were used. The results show that local wisdom which commodification to products are local wisdom of philosophy, religious and traditions that Klongjik people have activities relate to Buddhism and important day along the year. The activities should increase advertising and public relations for attracting tourists. Klongjik area have local wisdom of arts and archaeology trough Wiwekwayupad temple is suitable for tourists who interesting historical, arts and archaeology. In the part of agriculture local wisdom, red lotus field and white lotus field have potential to welcome tourists who love to take photographs. The others agriculture farms support tourists who studies of agriculture, community development or who have hobby of cultivate home-grown vegetable. Moreover, handicraft local wisdom of flowers, vases and small water jars covered with silk support tourists who focus on handicraft. Tourists who interesting in cuisine can study of cooking several food and nutrition local wisdom in this area. In the mid of trying to commodification, cultural of Klongjik's people still primitive authenticity. Klongjik's people continue to keep the real local wisdom and their own people way of life.

Keywords : Local wisdom which commodification to products, potential of local wisdom, Klongjik sub-district

บทนำ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของไทย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในปีพ.ศ. ๒๕๓๔ มีความได้เปรียบมากกว่าแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์อื่นๆในประเทศไทย เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง ๘๐ กิโลเมตร จุดขายของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงเป็นเรื่องของความยิ่งใหญ่ทางโบราณสถานที่ยังสัมผัสได้ เป็นเครื่องยืนยันถึงความรุ่งเรืองให้คิดถึงอดีตเมืองหลวงที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่เคยเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญและร่ำรวยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เป็นแหล่งเชื่อมโยงอารยธรรมของโลก จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว ข้อมูลจากคุณอรสา อารุทคม ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา พบว่าในปี ๒๕๖๑ มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๘,๙๕๔,๙๔๙ คน เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๑๑.๘๑ ในจำนวนนี้เป็นชาวไทย ๕,๒๘๘,๗๔๔ คน และชาวต่างประเทศ ๓,๖๖๖,๒๐๕ คน ส่งผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด ๑๗,๐๙๖.๖๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๕๓ (สุทธิพร กองสุทธิผล และ ธนกร ชัยถิติ, ๒๕๖๒)ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวฟื้นตัว มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น

ไม่ใช่แค่คนบริเวณเขตรมรดกโลกพระนครศรีอยุธยาได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว แต่พื้นที่อื่นๆของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่างก็พยายามนำเอาวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขึ้นมาขายให้นักท่องเที่ยวหรือที่เรียกว่าการปรับเปลี่ยนหรือการทำให้กลายเป็นสินค้า (commodification) เพื่อได้เงินจากนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน ภูมิปัญญาที่มีเพื่อการใช้สอยจึงกลายเป็นความตั้งใจผลิตขึ้นเพื่อการค้าและเอาใจนักท่องเที่ยว คุณค่าการใช้สอยจึงกลายเป็นคุณค่าเชิงสัญลักษณ์เพื่อความแตกต่างจากผู้อื่น และขายนักท่องเที่ยวได้อยู่ตลอด ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งมีภูมิปัญญาที่กลายเป็นสินค้าหลายอย่างเพื่อขายให้นักท่องเที่ยวได้

ข้อมูลทั่วไปของตำบลคลองจิก

ตำบลคลองจิก ตั้งอยู่ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะอินอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองจิก มี ๒ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนบ้านคลองจิก (๒) ชุมชนคลองบางโหลง หมู่ที่ ๒ บ้านลาว มี ๔ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนบ้านไต้ (๒) ชุมชนอินโดไทย (๓) ชุมชนบางปะอินโสมทาวน์ (๔) ชุมชนสุภาวดี ธกส.เก่า หมู่ที่ ๓ บ้านคลองทราย มี ๒ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนวัดวิเวกอายุพัด (๒) ชุมชนคลองทราย หมู่ที่ ๔ บ้านคลองทราย มี ๒ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนรณชัย ๙ (๒) ชุมชนคลองทรายร่มเย็น หมู่ที่ ๕ บ้านคลองทราย มี ๑ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนหมู่ ๕ ร่วมใจ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองหลุม มี ๑ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนคลองหลุม หมู่ที่ ๗ บ้านคลองหลุม มี ๑ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนหมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ บ้านเสาวังคา มี ๒ ชุมชน ประกอบด้วย (๑) ชุมชนหมู่บ้านวรณี (๒) ชุมชนเสาวังคา

อาณาเขตติดต่อของตำบลคลองจิก ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลบ้านเลนและตำบลบ้านหว่า อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ ติดกับตำบลบางกระสั้น และตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันออก ติดกับตำบลลำไทร อำเภวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลคลองจิก มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมเกือบทุกปี สาเหตุที่ชื่อตำบลคลองจิก นั้น มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่าในสมัยก่อน มีต้นจิก ขึ้นอยู่บริเวณริมคลองเป็นจำนวนมาก คนทั่วไป เรียกชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมลำคลองว่า “ชาวบ้านคลองจิก”

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (๒๕๔๐ : ๑๑-๑๒) ได้ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ได้พัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็น ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นๆ และมีการแลกเปลี่ยน สนทนาทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้ว รับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมา สร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาของชุมชนได้ ภูมิปัญญาจึงเป็นทั้งภูมิปัญญาดั้งเดิมอันเกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาใหม่

เครือวัลย์ มีเกียรติ (๒๕๔๖ : ๗-๑๐) จัดแบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ไว้ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติแทนการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้วัสดุธรรมชาติทำยา ยาฆ่าแมลงและปราบวัชพืช เช่น ตำลึง ใช้ใบตำคั้นเอาน้ำทาแก้พิษแมลงกัดต่อย หรือ ดอกขี้เหล็ก ใช้เป็นยาระบาย
๒. ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมหัตถกรรม เช่น การก่อสร้างโบราณสถาน โบราณวัตถุตามเอกลักษณ์ของความเป็นไทย การก่อสร้างบ้านทรงไทยที่สามารถระบายความร้อนได้อย่างน่าอัศจรรย์ การทำเครื่องเคลือบดินเผา การทำเครื่องเบญจรงค์ การจักสานย่านลิเภา การทำเครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง การทอผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองต่างๆ
๓. ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย เช่น การใช้พืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคได้อย่างเหมาะสม การนวดแผนโบราณซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าสามารถแก้อาการปวดเมื่อยได้อย่างทันตาเห็น เช่น ชิง เหง้ามีรสเผ็ดร้อน ใช้เป็นเครื่องเทศปรุงอาหาร แต่งกลิ่นอาหาร ช่วยขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ คลื่นไส้ อาเจียน ไอ หอบ และขับเสมหะ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เป็นความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น พิธีบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การบิณฑบาตรป่าเพื่ออนุรักษ์
๕. ภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ การก่อตั้งกลุ่มกิจกรรมหรือกองทุนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มฌาปนกิจสังเคราะห์ เป็นต้น
๖. ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม เช่น ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์ วิหาร อันแสดงถึงเอกลักษณ์และความเป็นอยู่ของคนไทยที่สัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของคนไทย รวมถึงสุภาษิต คำพังเพย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
๘. ภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น คำสอนของผู้ใหญ่ที่แฝงไว้ด้วยข้อคิดในการประพฤติปฏิบัติตน วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งดงามควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การพูดจาด้วยความมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ การต้อนรับแขกด้วยอรัญญาไมตรีอันอ่อนน้อม การกราบ การไหว้ วัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ การฟ้อนรำต่างๆ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแต่งงาน โกนจุก บวชนาคและประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาในโอกาสต่างๆ รวมถึงศิลปะการต่อสู้มวยไทยที่สามารถใช้ทุกส่วนของร่างกายในการต่อสู้และป้องกันตนเอง
๙. ภูมิปัญญาด้านโภชนาการ เช่น การจัดปรุงแต่งอาหารให้สวยงาม และน่ารับประทาน การปรุงอาหารคาวและหวานรสชาติถูกปากคนไทยและต่างชาติ เช่น ต้มยำกุ้ง

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นมาจากการที่ดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้ทดลองใช้ เรียนรู้ สะสม พัฒนา แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความสุขในการดำรงชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาถือเป็นวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาตามยุคสมัยและความต้องการนำไปใช้ได้ เช่น นำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองและชุมชนได้

การทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลายเป็นสินค้า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง วัฒนธรรมสามารถทำให้กลายเป็นสินค้า (commodification) ได้ คำว่า commodification หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบของบางสิ่งให้กลายเป็นสินค้า โดยมีวัตถุประสงค์ทางการค้า เพื่อให้สามารถซื้อ-ขายได้ในตลาด (Marina La Salle and the IPinCH Commodifications of Cultural Heritage Working Group, 2014) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญในสังคมไทย เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางวัฒนธรรมในทุกๆ ด้าน และกำลังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย เป็นการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งวัฒนธรรมนี้เองได้ถูกทำให้เป็นสินค้าเพื่อการบริโภคและแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐกิจ เพื่อดึงเงินจากนักท่องเที่ยวให้เข้าสู่ท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทยได้พยายามใช้การท่องเที่ยวเป็นแผนการสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขายในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ชุมชนเองต้องพึงพาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ในทางวัฒนธรรมของพวกเขาเองมาใช้เป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อย่างเช่น นิทานพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี มรดกพื้นบ้าน และโบราณสถานในท้องถิ่น เป็นต้น โดยทรัพยากรเหล่านี้เองจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่น โดยแต่ละชุมชนเองนั้นก็จะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มั่งคั่งและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (พิทักษ์ น้อยวงศ์, ๒๕๔๘) ซึ่งตรงนี้เองที่ได้ถูกนำไปใช้ในการโฆษณาการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างกว้างขวาง นั่นทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นได้ถูกทำให้กลายเป็นเพียงแค่ตัวอย่างหนึ่งและถูกทำให้กลายเป็นสินค้าเพื่อเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของสถานที่ท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็เป็นการพยายามนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ให้กับบรรดานักท่องเที่ยวได้บริโภค ซึ่งจะเห็นได้จากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยที่กระตือรือร้นที่จะบริโภคประสบการณ์ทางวัฒนธรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

Robinson (1999, p.11) กล่าวว่า commodification เป็นกระบวนการของการสร้างภาพลักษณ์จากวิถีชีวิต ประเพณีและสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน ให้เปลี่ยนรูปไปเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้ โดยสินค้านี้เป็นได้ทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ commodification ยังสร้างผลกระทบต่อตัววัฒนธรรมด้วยการไปทำให้วัฒนธรรมสูญเสียความหมายดั้งเดิม แล้วมีบทบาทในการสร้างความหมายใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของปัจเจกชนในเรื่องความแตกต่างและความเป็นเจ้าของ โดย (1) รูปแบบที่อ่อนที่สุดของ commodification คือวัฒนธรรมระดับสูงจากประวัติศาสตร์และงานศิลป์ที่ทรงคุณค่าไม่ว่าจะใช้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือไม่ก็ตาม (2) รูปแบบที่เข้มแข็งที่สุดของ commodification คือวัฒนธรรมระดับล่าง พิธีกรรมที่เคยโด่งดังหรือกำลังโด่งดังอยู่ พฤติกรรม และวิถีชีวิต ที่มีคุณค่าโดยเนื้อแท้ต่อผู้ที่ครอบครองวัฒนธรรมนั้น ซึ่งวัฒนธรรมนั้นอาจจะถูกลดคุณค่าลงไปเมื่อได้เปลี่ยนรูปกลายเป็นสินค้าเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว

Halewood and Hannam (2001) ได้วิเคราะห์ commodification ไว้ ๒ มุมมอง ดังนี้

๑. ใช้แนวคิด nostalgia หรือ การโหยหาอดีต เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมด้วยการนำสิ่งของหรือความคุ้นเคยที่เคยมีในอดีตกลับมา ด้วยการพยายามคงไว้ซึ่งคุณค่าและความแตกต่างของวัฒนธรรมนั้น แนวคิดนี้ได้รับการชื่นชม

๒. ใช้แนวคิด inauthenticity แนวคิดนี้ได้รับการตำหนิเพราะ เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้สูญเสียความหมายที่แท้จริงดั้งเดิม แล้วนำมาผลิตซ้ำเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว มากกว่าเพื่อที่จะเติมเต็มความต้องการของสังคม

อย่างไรก็ตามการนำเสนอวัฒนธรรมจากชุมชนสู่นักท่องเที่ยว จนในที่สุดวัฒนธรรมได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าและบริการท่องเที่ยวเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ผู้ประกอบการ และเพื่อตอบสนองต่อความต้องการซื้อของนักท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน วัฒนธรรมของท้องถิ่น เอกลักษณะเฉพาะตัว และสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆจะกลายเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จากจุดนี้เองที่ทำให้เกิดความได้เปรียบต่อกลุ่มผู้ที่มีต้นทุนด้านการเงินมากกว่า ซึ่งจะสามารถลงทุนและได้รับผลประโยชน์จากการขายสินค้าและบริการให้นักท่องเที่ยวได้มากกว่าชาวบ้านในท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าเพื่อขายให้นักท่องเที่ยวจะสามารถนำมาซึ่งผู้ที่ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ในชุมชน รวมทั้งเกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย

ตำบลคลองจิก มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนอกเหนือจากพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาที่เป็นแหล่งมรดกโลก

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวในตำบลคลองจิก

๑. ภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวคลองจิก

ในตำบลคลองจิกมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ที่ชาวบ้านปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน วัฒนธรรมเหล่านี้สามารถทำให้กลายเป็นสินค้าเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาร่วมกิจกรรมในพื้นที่คลองจิก โดยจำแนกประเพณีวัฒนธรรมของชาวคลองจิกได้เป็นรายเดือน ดังนี้ (ไพโรจน์ มงคล, ๒๕๖๑, ๘ กันยายน)

เดือนมกราคม มีกิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ มีการทำบุญตักบาตรที่วัดวิเวกอายุพัสดุที่เป็นศูนย์รวมใจของชาวคลองจิก

เดือนกุมภาพันธ์ มีการทำบุญในวันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ที่วัดวิเวกอายุพัสดุ มีการแสดงเทศน์มหาชาติ และการแสดงเทศน์ทรงเครื่อง เพื่อกระตุ้นคนในชุมชนสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยมีการแสดงลิเกคณะพรเทพพรเทวี คณะดวงแก้ว มาลัยพร เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากวันวาเลนไทน์ ทำให้คนในชุมชนสนใจวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

เดือนมีนาคม - เดือนเมษายน มีการทำบุญตรุษไทยที่วัดวิเวกอายุพัสดุ เป็นระยะเวลา ๔ วัน จากนั้นมีการทำบุญวันสงกรานต์ เป็นระยะเวลา ๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๑-๑๕ เมษายน คนในชุมชนเรียกว่าตรุษ ๔ สงกรานต์ ๕ รวมกันเป็น ๙ วัน ซึ่งคนในชุมชนถือว่าเป็นเลขมงคล มีกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ มีกิจกรรมกวนขนม คือ การกวน กาละแม การกวนข้าวเหนียวแดง ในอดีตมีการกวนขนมกวน ขนมกวนจะมีลักษณะเป็นสีดำ เนื้อแน่น ทำจากข้าวเหนียว มะพร้าว กะทิ น้ำตาล กากถ่านมะพร้าว แต่ในปัจจุบันนี้ขนมกวนไม่มีใครทำแล้ว เนื่องจากมีกรรมวิธีในการทำยาก นอกจากนี้ในอดีตยังมีประเพณีก่อเจดีย์ทราย โดยเอาเรือมาดไปขนทรายที่วัดนิเวศธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เดือนพฤษภาคม สลากภัต (อ่านว่า สะ-หลาก-กะ-พัต) เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลเป็นการทำบุญที่ไม่ได้ระบุว่าถวายอาหาร แต่พระภิกษุสงฆ์รูปใด การถวายของแบบสลากภัต มีหลักการอยู่ที่ว่าทำเป็นสลากให้พระภิกษุจับสลากเมื่อได้ชื่อของผู้ใด ผู้นั้นจะเป็นผู้ถวายอาหารให้อาหารที่ถวายนั่นจะใส่ไว้ในกระจาดที่นิยมคือผลไม้รวมไปถึงเครื่องอุปโภคอื่นๆ ประเพณีสลากภัตมะม่วง คนในชุมชนจะนำมะม่วง หรือผลไม้ที่อยู่ในช่วงฤดูกาล เช่น อ้อย ทูเรียน กล้วย เป็นต้น และอาหารต่างๆ มาทำบุญที่วัดวิเวกอายุพัสดุ โดยจะมีการทำสลากให้คนชุมชนจับสลาก

โดยจะมีเลขอยู่ตามเสา คนในชุมชนที่ไปทำบุญเมื่อจับได้เลขเสาไหนต้องไปทำบุญกับพระรูปนั้น จากนั้นจะมีการรับศีลรับพรจากพระ รตน์มานต์จากพระ ถวายภัตตาหาร และพระจะแสดงธรรมเทศนา

เดือนมิถุนายน - เดือนกรกฎาคม ประเพณีสลากภัตข้าวสารคนในชุมชนจะนำข้าวสารอาหารแห้งต่างๆ นำมาถวายพระเพื่อให้พระเก็บไว้ใช้ในช่วงเข้าพรรษา โดยกิจกรรมจะเหมือนกับสลากภัตมะม่วง ต่อมาจะเป็นการทำบุญวันอาสาฬหบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ และต่อด้วยการทำบุญในวันเข้าพรรษา แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรมของคนในชุมชนอีกด้วย จะมีการทำบุญก่อนวันอาสาฬหบูชา ๑ วัน รวมเป็น ๓ วัน

เดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน การทำบุญวันสารท ในพื้นที่ตำบลคลองจิก นับจากสมัยโบราณชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนาและทำการเกษตรอื่นๆ จึงทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรมากในช่วงราวเดือนสิบ ซึ่งเป็นเทศกาลทำบุญวันสารท ซึ่งการทำบุญวันสารทตรงกับแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นเวลา ๓ วัน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นอาหารที่ใช้ในการทำบุญวันสารทจึงเป็นอาหารที่ทำมาจาก น้ามนข้าว อ้อย น้ำตาล ข้าวเม่า ข้าวตอก น้ำผึ้ง เป็นต้น มาประกอบเป็นข้าวยาคุุ กระจายสารท กล้วยไข่ เป็นต้น

เดือนตุลาคม มีการทำบุญวันออกพรรษา เป็นเวลา ๓ วัน นับตั้งแต่ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ และ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จากนั้นต่อด้วยประเพณีผ้าป่าเข้ามิด โดยคนที่เข้าร่วมประเพณีนี้ต้องเคยจับสลากภัตมาแล้ว โดยประเพณีนี้พระต้องจับสลากแล้วนั่งตามหมายเลขเสาที่ได้ จากนั้นคนในชุมชนจะไปถวายผ้าป่าตามหมายเลขเสาที่จับได้

เดือนพฤศจิกายน ประเพณีตักบาตรพระร้อย ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ วันนี้เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ต้องนับตามปฏิทินจันทรคติเท่านั้น เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันที่รัชกาลที่ ๕ เสด็จจากพระราชวังบางปะอินมาที่วัดวิเวกวาญุพัต เพื่ออันเชิญพระพุทธรูปเข้าประดิษฐานในพระอุโบสถ โดยขึ้นจากศาลาริมน้ำหลังเก่าที่ตั้งอยู่ริมคลอง จึงเป็นการทำบุญเพื่อรับพระ จากนั้นเรียกประเพณีนี้ว่า “ตักบาตรพระร้อย” โดยจะมีการนิมนต์พระจำนวน ๑๐๐ รูป จากวัดใกล้เคียงหรือในละแวกนั้น มีการทำข้าวต้มลูกโยนห่อด้วยใบลำเจียก มีกิจกรรมการแข่งขันเรือมอด และการแข่งขันกีฬาตะกร้อ

เดือนธันวาคม ในวันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกปี จะมีพิธีทำบุญตักบาตรที่วัดวิเวกวาญุพัตเพื่ออุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒. ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมและโบราณคดีของชาวคลองจิก

ในตำบลคลองจิกเป็นที่ตั้งของวัดวิเวกวาญุพัต ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านคลองทราย เดิมชื่อ วัดช่องลม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ โดยพลังศรัทธาของบรรพชนชาวบ้านคลองจิก โดยในระยะแรกมีเพียงกุฏิ ๒ หลัง ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับที่ตั้งวัดในปัจจุบัน แต่เนื่องจากที่ตั้งวัดอยู่บริเวณค้งน้ำ ทำให้น้ำกัดเซาะตลิ่งพังถึงเสากุฏิ จึงได้ย้ายมาฝั่งตรงข้ามซึ่งนายเอี่ยม ยกพื้นที่นาจำนวน ๑๑ ไร่ ให้เป็นที่ตั้งวัด ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา

พ.ศ.๒๔๔๐ ในช่วงฤดูน้ำท่วม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสต้น และประทับแรม ณ พระราชวังบางปะอิน และเสด็จทางชลมารคมาที่วัดนี้อยู่เนืองๆ เนื่องจากวัดนี้ตั้งอยู่ในที่ร่มเย็นสถานเป็นที่สำราญพระราชหฤทัย จึงพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดวิเวกวาญุพัต” และพระราชทานสัญญาบัตรให้พระอธิการเมฆ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้นว่า “พระครูวิเวกภิราม” เพราะทรงเห็นว่าท่านเป็นเจ้าอาวาสที่เอาใจใส่ดูแลวัดเป็นอย่างดี และเป็นที่รักและศรัทธาของชาวบ้าน อีกทั้งยังพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะของวัดวิเวกวาญุพัตเป็นพระอารามหลวง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ทรงอุปถัมภ์วัดวิเวกวาญุพัตมาตลอดรัชสมัย

ของพระองค์ ทั้งการพระราชทานทรัพย์อุดหนุนการก่อสร้างศาลาการเปรียญ กุฏิ และพระสถูปโดยพระราชทานนามว่า “ราชูทิศเจติย์” และโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเครื่องไม้ประกอบพระอุโบสถหลังเดิมจากวัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร มาสร้างแทนพระอุโบสถหลังเดิมของวัดที่มีขนาดเล็กและต่ำ แลดูไม่สง่างาม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญ พระพุทธรูปจากวัดท่าบวญ แขวงเมืองพิจิตร มาประดิษฐานภายในพระอุโบสถของวัดวิเวกอายุพัด และทรงสร้างโหมด ๕ ชั้น กางกันเป็นพุทธบูชาอีกด้วย (พระครูสมาน, ๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน)

พ.ศ.๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค มาพระราชทานผ้าพระกฐินต้น โดยจัดขบวนแห่ตั้งแต่พระราชวังบางปะอินมาจนถึงวัดวิเวกอายุพัด

พ.ศ.๒๕๑๐ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินมาประกอบพิธียกฉัตรประจำองค์พระประธานในพระอุโบสถ และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท สมทบกับเงินงบประมาณจากส่วนกลาง ๑๘๐,๐๐๐ บาท และเงินงบประมาณจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๕๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๔๓๐,๐๐๐ บาท เพื่อสร้างอาคารเรียนของโรงเรียน วัดวิเวกอายุพัด และทรงพระราชทานนามว่า “อาคารนวรราชพิตรนุเคราะห์” เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ อีกทั้ง ราษฎรได้ร่วมบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อจัดตั้งกองทุนมูลนิธิวัดวิเวกอายุพัดอีกเป็นจำนวนเงิน ๑๔,๖๒๕ บาท ด้วย

๓. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมของชาวคลองจิก

๓.๑ การทำทุ่งบัวแดง ในอดีตดอกบัวนั้นอยู่ในคลองน้ำบัวหลวง ชนิดบัวที่พบในตำบลคลองจิก อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ บัวแดง บัวกินสาย บัวเผื่อน บัวหลวง บัวฉัตร เมื่อมีการเปิดประตูระบายน้ำ ดอกบัวจะลอยไปตามน้ำภายในลำคลองในชุมชน จากนั้นดอกบัวจะขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ ระยะแรกเริ่มจาก ๑-๒ กอ เท่านั้น ซึ่งมีการเจริญงอกงามช่วงฤดูน้ำท่วม ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน ระยะเวลาการบาน ของดอกบัว คือ ช่วงระยะเวลาประมาณสองทุ่มถึงสิบโมงเช้าของเช้าวันรุ่งขึ้น เมื่อถึงเดือนธันวาคม จะทำการถาง ดอกบัวออก เพื่อเข้าสู่ฤดูกาลทำนาข้าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นวนเวียนอยู่หลายปี ดอกบัวจะเจริญเติบโตขยายพันธุ์มากขึ้น จนกระทั่งเป็นทุ่งบัวแดงในปัจจุบันนี้ (วิมลรัตน์ พรธณวิเชียร, ๒๕๖๑, ๘ กันยายน)

ทุ่งบัวแดงเกิดจากโครงการท่องเที่ยวชุมชนโอท็อปวัดวิจิ เคยมีคณะวิจัยมาสำรวจพบว่าบัวแดงขึ้นอยู่จำนวนมาก จึงเห็นว่าควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน จากนั้นมีการเผยแพร่รูปภาพทางโซเชียลมีเดีย ทำให้มี นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมทุ่งบัวแดงเป็นจำนวนมาก ซึ่งผลตอบรับเกินความคาดหมาย เพราะมีนักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวในวันธรรมดาไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน วันหยุดไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน โดยทางโครงการท่องเที่ยวชุมชน โอท็อปวัดวิจิสนับสนุนในการตกแต่งสถานที่ ซึ่งในทุ่งบัวแดงจะมีร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน และมีการเก็บ ค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้สถานที่ถ่ายภาพฟรีเวดดิ้ง และถ่ายแบบโดยจะมีเรือพายให้บริการ สามารถ เก็บค่าใช้จ่าย ๕๐๐ บาทต่อวัน

๓.๒ การทำทุ่งบัวฉัตร บัวอีกชนิดหนึ่งที่พบในตำบลคลองจิก อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือบัวฉัตร นักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวชมทุ่งบัวฉัตรเหียวโก๊ะ หรือคุณสำเร็จ พงษ์สวรรค์ อายุ ๕๖ ปี ทุ่งบัวฉัตรเหียวโก๊ะ

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ในหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งที่น่าสนใจ เนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ โดยรอบๆ มีการจัดจุดให้ถ่ายรูป ชมวิวจำนวนมาก และมีร้านขายของชำ ร้านขายกล้วยเตี๋ยหมุด หนูน้าตก ราคา ๒๕-๓๐ บาท ร้านขายข้าวไข่เจียว ราคา ๒๕-๓๐ บาท และมีร้านขายของโดยรอบทุ่งบัว ในวันเสาร์และอาทิตย์จะมีร้านค้าจากชาวบ้านในชุมชนมาขาย ของด้วย โดยนักท่องเที่ยวสามารถเก็บดอกบัวในทุ่งได้โดยคิดเงินกำละ ๓๐ บาท มีประมาณ ๑๐ ดอก ในอนาคตอาจจะ มีการทำโฮมสเตย์ไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่อยากมาสัมผัสวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ บัณฑิตของเสียก็จะส่งไปขายที่วัด หน้าพระเมรุราชิการามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยขายกำละ ๒๕ บาท มี ๑๐ ดอก (สำเร็จ พงษ์สวรรค์, ๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน)

๓.๓ การทำฟาร์มเกษตรเชิงผสมผสาน ในพื้นที่คลองจิกมีแสงอาทิตย์ฟาร์ม เป็นฟาร์มเกษตรเชิงผสมผสาน ระบบเกษตรรูปแบบนี้ เป็นการปลูกพืชและมีการเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ในฟาร์มเกษตรแสงอาทิตย์ มีการเพาะเลี้ยงเห็ดฟาง การปลูกพืชพันธุ์หลากหลายชนิด พร้อมทั้งเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น ไก่ หนู พูก ปลา ตะพาบ เป็นต้น จำหน่ายภายในชุมชนหรือบุคคลที่สนใจ พร้อมทั้งเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้การเพาะเห็ดฟาง โดยที่กิจกรรมการผลิตแต่ละชนิด มีการเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง เหมาะสม มีความสมดุลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเกื้อกูลกันระหว่างพืชและสัตว์ เศษซากพืชต่างๆ สามารถนำมาเป็นปุ๋ย หรืออาหารให้กับสัตว์ที่เลี้ยงไว้

๓.๔ การทำสวนเตยหอม ในพื้นที่คลองจิกมีไร่แสงตะวัน เพื่อทำสวนเตยหอมเป็นธุรกิจภายในครอบครัว ใน อนาคตเมื่อจัดสถานที่ต่างๆ ให้สมบูรณ์ ทำทางเดินใหม่ให้เรียบร้อย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้ทางเดินสะดวกมากขึ้น เมื่อจัดการสภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม จะเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการปลูกเตยหอม จะมีการนำใบเตยมา แปรรูป ซึ่งการปลูกสวนเตยหอมแห่งนี้ได้รับพันธุ์เตยมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี การทำสวนเตยหอม ทำได้ระยะเวลา ๑ ปีแล้ว และมีการตัดใบเตยขาย ๑ ครั้ง ในการตัดใบเตย จะทำให้ต้นโตเติบโตแตกกอมากขึ้น ในการ ปลูกสวนเตย จะปลูกเพื่อขายพันธุ์เตย และตัดใบเตยขาย ขายใบเตย กิโลกรัมละ ๔๐ บาท ในระยะ เวลา ๕ เดือน สามารถตัดไปได้ ๑ ครั้ง และมีลูกค้ามาตัดใบเตยที่สวนโดยคิดราคาตามกิโลกรัม เลือกคนที่ให้ราคาต่อกิโลกรัมมากที่สุด ในการดูแลสวนเตยหอม จะใส่สารโดนาไมท์เพื่อปรับปรุงดิน และการดูแลเรื่องเชื้อราเป็นพิเศษ เชื้อรา เกิดจากสภาพ อากาศชื้น และฝนตก ทำให้เชื้อราแพร่กระจายไปต้นอื่นๆได้ ปัจจุบันมีลูกค้ามาตัดใบเตยไปขายส่งตลาดไท ทำกำ ดอกไม้ ส่งเข้าโรงงานทำยาสมุนไพร และทำขนม นอกจากนี้ยังสามารถทำกลั่นใบเตยสังเคราะห์ และทำน้ำสมุนไพร รางจิตใบเตยได้อีกด้วย (วิมลรัตน์ พรณวิเชียร, ๒๕๖๑, ๘ กันยายน)

๓.๕ การทำสวนเห็ด ในพื้นที่คลองจิกมีสวนเห็ดนายพันธุ์มีบริการขายก้อนเชื้อเห็ดภูฐาน และรับทำก้อนเห็ด ต่างๆตามที่ลูกค้าสั่ง เช่น เห็ดนางรมหลวง เห็ดนางฟ้าภูฐาน ฯลฯ และเปิดดอกเห็ด เพื่อจัดจำหน่ายดอกเห็ด เริ่มทำ ตั้งแต่การก่อตั้งบ้านเห็ดบางปะอิน เรียนรู้กับอาจารย์ทวิศ ศรีสกุลเมธี และเรียนการทำก้อนเห็ดจากฟาร์มเห็ดลุงหยุด ที่จังหวัดสระบุรี มีค่าใช้จ่ายในการเรียน ๓,๐๐๐ บาท

ในสวนเห็ดนายพันธุ์มีการสอนทำก้อนเห็ด เปิดดอกเห็ด และบริการส่งก้อนเห็ดนอกสถานที่ มีการบริการส่ง ก้อนเห็ดขายที่ต่างอำเภอ เช่น ภาษี วังน้อย ท่าเรือ บางปะหัน นครหลวง และบางไทร ค่าส่ง ๓๐๐ - ๔๐๐ บาท เฉพาะ ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้รับเชิญเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ตามหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการทำก้อนเห็ด ราคาขายปลีกก้อนละ ๑๐ บาท ขายส่ง ราคาก้อนละ ๗.๕๐ บาท โดยกำลังการผลิตจะไม่จ้างแรงงานภายนอก จะใช้คน

ในครัวเรือนเท่านั้น สามารถทำก้อนเห็ดได้วันละ ๑,๐๐๐ ก้อน สำหรับคนที่ชำนาญแล้ว ระยะในการออกเห็ด ประมาณ ๗-๑๕ วัน ถ้าอากาศร้อนจัด ประมาณ ๑๕ วัน ขึ้นไป

ปัจจุบันมีรายได้ ต่อเดือน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็นกำไรบวกกับต้นทุน และในสวนเห็ดนายพันธุ์ มีก้อนเห็ดทั้งหมดประมาณ ๒๐,๐๐๐ ก้อน มีโรงเรือนเปิดดอก ๒ โรงเรือน ในอนาคตมีแนวทางในการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้การทำเห็ดครบวงจร แต่ติดปัญหาเรื่องการเช่าที่ เพราะมีการวางแผนในการเช่าที่ ไม่เกิน ๖ ปี เนื่องจากไม่ใช่คนท้องถิ่น แต่ในอดีตทำงานอยู่ที่นิคมบางปะอินที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง จากนั้นได้ผันตัวเองมาเป็นเกษตรกร (วิมลรัตน์ พรธณวิเชียร, ๒๕๖๑, ๘ กันยายน)

๔. การรวมกลุ่มภูมิปัญญาด้านโภชนาการของชาวคลองจิก

๔.๑ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนคลองจิก “เห็ดครบวงจร” กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลคลองจิก ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๙ มีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๓๑ คนผลิตภัณฑ์หลัก คือ ก้อนเชื้อเห็ด เห็ดสด เห็ดแปรรูป เป็นต้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลคลองจิก ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกรและผู้สนใจมีอาชีพเพาะเห็ดแบบไม่ใช่สารเคมี พร้อมกับส่งเสริมการค้าขายชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับชุมชน โดยเริ่มจากการทำบัญชีรายรับรายจ่ายการเพาะเห็ดคุณภาพดี ไม่ใช่สารเคมี เพื่อบริโภคและขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะซื้อก้อนเชื้อเห็ดจากวิสาหกิจชุมชนตำบลคลองจิก ในราคาสมาชิก ซึ่งถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป ไปเปิดดอกเห็ด เพื่อจำหน่ายเป็นเห็ดสด และเพื่อนำมาตากแห้งและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดสารพิษ อาหาร น้ำพริก ขนมหอยแครง ห่มผ้าไหม เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ต่างๆนั้น ตอนนี้อย่างไม่มีวางจำหน่าย แต่สามารถสั่งทำได้ ซึ่งในอนาคตเร็วๆนี้ จะมีการทำร้านขายของฝาก และของที่ระลึก

๔.๒ กลุ่มทำขนมไทย ในตำบลคลองจิก หมู่ที่ ๕ บ้านคลองทราย มีการรวมกลุ่มกันทำขนมไทย ส่วนใหญ่ได้แก่ ขนมหอย ทอหอยบิ ทอหอยอด ฝอยทอง ข้าวเหนียวสังขยา เป็นต้น สมาชิกของกลุ่มขนมไทยส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน มีคุณสมบัติ นาคสุข เป็นประธานกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลในการจัดซื้อเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำขนม เช่น เครื่องคั้นมะพร้าว เครื่องขูดมะพร้าว เพื่อให้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน สำหรับสูตรการทำขนมนี้ถือเป็นสูตรที่ถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น เน้นสูตรส่วนผสมที่แน่นอน ทำให้รสชาติคงที่

โดยเฉพาะขนมกง ถือเป็นขนมที่ขึ้นชื่อมากเพราะในกลุ่มทำขนมไทยในพื้นที่บ้านคลองทราย เลือกใช้วัตถุดิบที่ดี แตกต่างจากที่อื่น ๆ คือ ใช้ถั่วเขียวเป็นส่วนผสม ขนมกงนี้ส่วนใหญ่ใช้ในพิธีมงคล เช่น ไหว้เจ้าหรือพิธีแต่งงานให้คู่บ่าวสาวครองคู่ด้วยกันไปตลอด เพราะด้วยลักษณะของขนมที่คล้ายวงกลมหรือวงจักร จึงมีการตีความว่าหมายถึงการหมุนไปข้างหน้า หรือการก้าวไปข้างหน้า ขนมที่ทำในกลุ่มขนมไทยนี้ต้องสั่งทำ ทั้งในงานมงคล และงานศพ เนื่องจากในการทำขนม ไม่มีการใส่สารกันบูด ขนมจึงมีอายุอยู่ได้ไม่เกิน ๓ วัน (วิมลรัตน์ พรธณวิเชียร, ๒๕๖๑, ๘ กันยายน)

๔.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโภชนาการอื่นๆที่สามารถขายให้นักท่องเที่ยวได้ ภูมิปัญญาการทำน้ำพริกแกงสูตรโบราณ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถประสานงานกับคุณคุณสุนิรัตน์ นกอินทรีย์ น้ำพริก ๑ อิ่มลองยัง มีทำน้ำพริกหลากหลายชนิด เช่น น้ำพริกตาแดง น้ำพริกเผา น้ำพริกปราช้าง ฯลฯ ซึ่งใช้วิธีการทำที่ส่งสมภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษสามารถติดต่อซื้อขายน้ำพริกจาก คุณแดงไทย กิจเดช ภูมิปัญญาทำปลาร้ารส น้ำพริกผัดเห็ด น้ำพริกปลาย่างผลิตภัณฑ์ไม่มีจำหน่ายหน้าร้าน แต่สามารถสั่งซื้อล่วงหน้าได้ โดยติดต่อที่คุณบุญธรรม สิทธิเอี่ยมศักดิ์

๕. ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมของชาวคลองจิก

๕.๑ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหม เกิดขึ้นได้โดยเริ่มจาก คุณเข้มทอง พรรณจำปา สมัครเข้ารับการอบรม ในงานเกษตรแฟร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน เมื่อเดือน เมษายน ๒๕๔๘ หลังจากเมื่อสามารถทำเองได้อย่างชำนาญ จึงชักชวนคนอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันมารวมกันเป็นกลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหม โดยคัดเลือกโอง แจกันที่มีคุณภาพดี ไม่เปื้อย ไม่มีตำหนิ จากแหล่งปั่น ที่จังหวัดปทุมธานี ส่วนผ้าที่หุ้มใช้ผ้าไหมแท้เท่านั้น ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้รับการพิจารณาให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอบางปะอิน เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลคลองจิกและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางปะอิน สินค้าของทางกลุ่มจะนำไปขายตามงานแสดงสินค้าโอท็อป แต่เนื่องจากในปัจจุบันคุณเข้มทอง พรรณจำปา สุขภาพไม่ดี ประกอบกับ สมาชิกในกลุ่มหลายคนหยุดการประดิษฐ์ เนื่องจากไปทำงานที่อื่น ทำให้มีการผลิตตามคำสั่งซื้อเท่านั้น (เข้มทอง พรรณจำปา, ๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน)

๖. ร้านอาหารท้องถิ่นในตำบลคลองจิก

๖.๑ ร้านป่าจุ่มก้วยเตี่ยวอาหารตามสั่ง ร้านป่าจุ่มก้วยเตี่ยวอาหารตามสั่ง อยู่ตรงข้ามกับร้านดวงตามิรินทร์ทางเข้าวัดวิเวกอายุพัด เปิดบริการทุกวัน เวลาเช้า-เย็น มีบริการอาหารตามสั่งและก้วยเตี่ยวหมูและเนื้อ

๖.๒ ก้วยเตี่ยวเรือตาชาติ เป็นร้านก้วยเตี่ยวที่ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ ๔ เปิดขายตลอดทั้งวัน เมนูขึ้นชื่อคือก้วยเตี่ยวหมูน้ำตก สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๒๐ ท่าน

๖.๓ ร้านส้มตำวันอยู่ เป็นร้านอาหารไทย-อีสาน มีรายการอาหารหลากหลาย เปิดบริการวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เวลา ๑๐.๐๐- ๒๒.๐๐ น. สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๑๐๐ คน มีบริการที่จอดรถ ห้องน้ำ และมีการแสดงดนตรีในช่วงเย็น เมนูยอดนิยม ได้แก่ ไก่ทอดสมุนไพร ต้มยำหมูตุ๋นมะพร้าวอ่อน ส้มตำปูม้า ปากเปิดทอด ปลาหั่นทอดกระเทียม เป็นต้น ราคาอาหารอยู่ในช่วง ๔๐ – ๓๕๐ บาท ร้านตั้งอยู่ถนนทางเข้าวัดวิเวกอายุพัด ฝั่งตรงข้ามนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน

๖.๔ เจ๊ตาอาหารตามสั่ง ก้วยเตี่ยวเรือ เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐ น. – ๑๕.๐๐ น. เป็นร้านก้วยเตี่ยวเรือและอาหารตามสั่งเล็กๆ รสชาติดี ราคาขอมเยว ๓๐-๔๐ บาท ร้านอยู่ตรงข้ามกับกลุ่มทำขนมไทย คุณสุทิน นาคสุข

ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวในตำบลคลองจิก

จากการศึกษาศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายอย่างที่กลายเป็นสินค้าสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้

๑. เมื่อพิจารณาในแง่ของภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวคลองจิก มีกิจกรรมรายเดือนที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตลอดทั้งปี พบว่ายังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเหล่านี้ไปยังหน่วยงานราชการ นอกจากการที่ชาวคลองจิกประชาสัมพันธ์กันเองระหว่างบุคคล จึงสามารถเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเหล่านี้ผ่านโซเชียลมีเดียของหน่วยงานราชการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มความถี่ของการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเพิ่มโอกาสในการดึงดูด

นักท่องเที่ยวผู้ชมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าชาวชุมชนที่ไม่ได้มีกิจการร้านค้ายังมีมุมมองว่ากิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรมยังเป็นเรื่องของคนในชุมชนและญาติมิตรเท่านั้น แต่ชาวชุมชนที่มีกิจการร้านค้า หรือมีสินค้าต่างมองว่า กิจกรรมเหล่านี้เป็นโอกาสที่จะจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของตนเองสู่นักท่องเที่ยวได้เพิ่มมากขึ้น

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าในแง่ของภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาวคลองจิก พบว่ายังไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีให้กลายเป็น สินค้า ชาวชุมชนส่วนใหญ่ยังมีมุมมองว่ากิจกรรมเหล่านี้ยังเป็นเรื่องของคนในชุมชนและญาติมิตรเท่านั้น จึงยังไม่ ต้องการที่จะปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้าเพื่อดึงเงินจากนักท่องเที่ยว แต่บางประเพณี เช่น ประเพณีตักบาตรพระร้อย เดือนพฤศจิกายน ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นงานประเพณีสำคัญที่กระตุ้นให้ชุมชนคลองจิกรวมทั้งชุมชนใกล้เคียงมีความ สนุกสนาน มีการทำข้าวต้มลูกโยนห่อด้วยใบลำเจียก มีกิจกรรมการแข่งขันเรือมด และการแข่งขันกีฬาตะกร้อ ซึ่งสามารถ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวได้

๒. เมื่อพิจารณาในแง่ของภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมและโบราณคดีของชาวคลองจิก พบว่า มีวัดวิเวกอายุพัด นอกจาก จะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวคลองจิกแล้ว ยังเป็นวัดที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญ วัดนี้ยังเคยได้รับ พระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทรงยกฐานะของ วัดวิเวกอายุพัดเป็นพระอารามหลวง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ทรงอุปถัมภ์วัดวิเวกอายุพัดมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ ทั้งการ พระราชทานทรัพย์อุดหนุนการก่อสร้างศาลาการเปรียญ กุฏิ และพระสถูปโดยพระราชทานนามว่า “ราชูทิศเจดีย์” ใน กาลต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค มาพระราชทานผ้าพระกฐินต้น โดยจัด ขบวนแห่ตั้งแต่พระราชวังบางปะอินมาจนถึงวัดวิเวกอายุพัด นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินมาประกอบพิธียกฉัตรประจำองค์พระประธานในพระอุโบสถ และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างอาคารเรียนของโรงเรียนวัดวิเวกอายุพัด และทรงพระราชทานนามว่า “อาคารนวราชบพิตรนุเคราะห์” ยังคงมีการใช้งานอาคารนี้อยู่ ส่วน “ราชูทิศเจดีย์” ยังคงปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบันและเป็นจุด บันทึกภาพที่สำคัญของนักท่องเที่ยว

เมื่อเปรียบเทียบกับวัดวิเวกอายุพัดกับวัดหลายแห่งที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นอื่นๆของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ถึงแม้วัดวิเวกอายุพัดเป็นวัดที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญและมีความน่าสนใจ แต่เมื่อพิจารณาในแง่การ บริหารจัดการวัดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแล้ว พบว่าชาวชุมชนจะเข้ามาช่วยทำความสะอาดวัดเฉพาะในช่วง เทศกาลตามประเพณีและวัฒนธรรมเท่านั้น ชาวชุมชนที่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยทำความสะอาดและดูแลวัดส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ในวัยเกษียณ ความสะอาดของวัดจึงยังไม่เพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากในวัดมีจำนวนสุนัข แมวและ นกพิราบมากเกินไป ทำให้พื้นวัดเต็มไปด้วยมูลสุนัข บริเวณโต๊ะไม้หินอ่อนเต็มไปด้วยมูลแมว พนังอุโบสถ วิหาร กำแพง วัด ปฏิมารกรรมตกแต่ง และต้นไม้ตกแต่งเต็มไปด้วยมูลนก ถึงแม้ว่าทางวัดพยายามกันตาข่ายแล้วแต่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้ทางชุมชนและทางวัดเพิ่มการบริหารจัดการหรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญต่อไป เรื่องนี้นอกจากเป็น การสังเกตการณ์ของผู้เขียนบทความแล้ว ชาวชุมชนบางส่วนได้เรียกร้องให้ผู้เขียนนำเสนอเรื่องนี้ด้วย

จากกรณีนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมและโบราณคดีของชาวคลองจิก หรือวัดวิเวกอายุพัน
ยังไม่ได้กลายเป็นสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแต่วัดวิเวกอายุพันเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษา
ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและโบราณคดี

๓. เมื่อพิจารณาในแง่ของภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมของชาวคลองจิกพบว่า ถึงแม้ทุ่งบัวแดงจะมีความสวยงาม
เฉพาะฤดูกาลเฉพาะช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน แต่ได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รูปภาพทางโซเชียล
มีเดีย ทำให้มีนักท่องเที่ยวสนใจเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมทุ่งบัวแดงเป็นจำนวนมาก ซึ่งผลตอบรับเกินความคาดหมาย
ในทุ่งบัวแดงจะมีร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน และมีการเก็บค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้สถานที่
ถ่ายภาพฟรีเวดจ์ และถ่ายแบบโดยจะมีเรือพายให้บริการ ส่วนทุ่งบัวฉัตรเฮียโก๊ะ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ใน
หมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งที่น่าสนใจ ท่องเที่ยวได้ตลอดปีโดยรอบๆทุ่งบัวฉัตร มีการจัดจุดให้ถ่ายรูปชมวิว และมีร้านขาย
ของชำ ร้านขายอาหาร โดยวันเสาร์-อาทิตย์ ชาวชุมชนจะนำผลิตภัณฑ์มาวางขายด้วย ทุ่งบัวแดงและทุ่งบัวฉัตรจึงมี
ศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบถ่ายภาพได้อย่างเต็มที่ ในส่วนของแสงอาทิตย์ฟาร์มสวนเกษตรผสมผสาน
สวนเตยหอมไร่แสงตะวัน และสวนเห็ดนายพันธุ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาเรียนรู้เชิงเกษตรกรรม
และวิถีการทำมาหากินของชุมชน ซึ่งเจ้าของสวนทั้งสามแห่งยินดีออกไปเผยแพร่ความรู้นอกสถานที่

ถือว่าทุ่งบัวแดงและทุ่งบัวฉัตรการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมให้กลายเป็นสินค้าอย่างเต็มที่และ
สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบถ่ายภาพ ในส่วนของแสงอาทิตย์ฟาร์ม
สวนเกษตรผสมผสาน สวนเตยหอมไร่แสงตะวัน และสวนเห็ดนายพันธุ์ต่างปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้าเช่นกัน ซึ่งเคย
มีกลุ่มธุรกิจเอกชนเข้ามาติดต่อขอซื้อทุ่งบัวแดงและทุ่งบัวฉัตร รวมทั้งบึงน้ำในชุมชนที่สามารถเปลี่ยนให้กลายเป็น
สถานที่ตกปลาได้ แต่ชาวชุมชนได้ปฏิเสธไปเนื่องจากเกรงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชน
รวมทั้งวิถีชีวิตของตนเองมากเกินไป ถือว่าชาวคลองจิกยังรักษาความแท้จริงของภูมิปัญญาในด้านเกษตรกรรมไว้ได้

๔. เมื่อพิจารณาในแง่ของการรวมกลุ่มภูมิปัญญาด้านโภชนาการของชาวคลองจิกพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบล
คลองจิกซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกร ผู้สนใจมีอาชีพเพาะเห็ดแบบไม่ใช้สารเคมี รวมทั้งพนักงานหน่วยงานราชการ
กลุ่มนี้จึงมีเครือข่ายทั้งจากชาวชุมชนและหน่วยงานราชการ มีสินค้าที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ จึงสามารถขอความร่วมมือและกระจายสินค้าผ่านช่องทางหน่วยงานราชการได้ เช่น โครงการโอท็อปวิถี
และการเข้ามาจำหน่ายสินค้าบริเวณตลาดนัดสุดสัปดาห์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนตำบลคลองจิกมีศักยภาพสู่ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวได้ กลุ่มทำขนมไทย ประธานกลุ่มคือคุณสุทิน นาคสุข สมาชิก
กลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในวัยเกษียณ บางส่วนเป็นแม่ครัววัดวิเวกอายุพัน กลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล
ในการจัดซื้อเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำขนม แต่ลูกค้าต้องสั่งทำเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการใส่สารกันบูด
ขนมจึงมีอายุอยู่ได้ไม่เกิน ๓ วัน เมื่อพิจารณาในแง่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโภชนาการอื่นๆที่สามารถขายให้นักท่องเที่ยว
ได้ เช่น น้ำพริก ปลาร้าสับ ผลิตภัณฑ์ไม่มีหน้าร้านวางจำหน่าย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่ได้วิตก
กังวลว่าจะต้องจำหน่ายให้ได้ เนื่องจากมีอาชีพมั่นคงอยู่แล้ว หากแต่ต้องการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการทำอาหารของ
ตนเองเพื่อไม่ให้สูญหายไป กลุ่มนี้จะทำออกมาวางจำหน่ายเฉพาะเทศกาลเท่านั้น ถือว่าทำแล้วมีความสุขและเป็นการสร้าง
ความสุขในชุมชน หากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการประกอบอาหารสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

กลุ่มที่มีต้นทุนได้ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย ส่วนกลุ่มที่มีอาชีพมั่นคงอยู่แล้วไม่ได้ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย แต่ทั้งสองกลุ่มต้องการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการทำอาหารไม่ให้สูญหายไป ผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

๕. เมื่อพิจารณาในแง่ของการรวมกลุ่มภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมของชาวคลองจิกพบว่า กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหม ของคุณเข้มทอง พรณจำปา ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสวยงามและมีคุณภาพดีถึงขั้นได้รับการพิจารณาให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอบางปะอิน เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูง มีการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมให้กลายเป็นสินค้าอย่างแท้จริง แต่มีอุปสรรคอยู่ที่เป็นการที่ต้องประดิษฐ์ขึ้นด้วยมือทุกขั้นตอน จึงทำได้ช้า ในปัจจุบันคุณเข้มทอง พรณจำปา สุขภาพไม่ดี ประกอบกับ สมาชิกในกลุ่มหลายคนหยุดการประดิษฐ์ เนื่องจากไปทำงานที่อื่น ทำให้มีการผลิตตามคำสั่งซื้อเท่านั้น นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบงานประดิษฐ์สามารถเข้ามาเรียนรู้และชมวิธีการประดิษฐ์ได้

๖. เมื่อพิจารณาในแง่ของร้านอาหารท้องถิ่นในตำบลคลองจิกพบว่า แต่ละร้านปรุงอาหารออกมาดี รสชาติอร่อยกลมกล่อม มีมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ อาหารมีปริมาณและราคาคุ้มค่า ร้านส้มตำวันรุ่งมีขนาดใหญ่ที่สุด สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๑๐๐ คน ร้านก้วยเตี๋ยมีขนาดเล็กทั้งร้านป่าจุ่ม ร้านตาชาติและร้านเจี๊ตา สามารถรองรับลูกค้าเฉลี่ยคราวละ ๒๐-๔๐ คน ถือว่ารองรับนักท่องเที่ยวได้ไม่มากแต่มีการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญามาสู่ร้านอาหารท้องถิ่นเพื่อให้ขายได้

บทสรุป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายอย่างในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ในแง่ของภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวคลองจิก มีกิจกรรมรายเดือนที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตลอดทั้งปี ซึ่งควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมเหล่านี้ไปยังโซเชียลมีเดียของหน่วยงานราชการต่างๆในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มากขึ้น ในแง่ของภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมและโบราณคดี พบว่าวัดวิเวกอายุพัด เป็นอารามหลวงมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ จึงเป็นวัดที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญ และมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะ “ราชูทิศเจดีย์” ยังคงปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบันและเป็นจุดบันทึกภาพที่สำคัญของนักท่องเที่ยว วัดนี้ถือเป็น “ไฮไลต์” ที่สำคัญ ถ้าทางวัดสามารถจำกัดพื้นที่อาศัยของสุนัข แมว และนกได้ วัดวิเวกอายุพัดจะมีความสะอาดและมีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์แบบ ในแง่ของภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หุ่นบัวแดงและหุ่นบัวฉัตรจึงมีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบถ่ายภาพได้อย่างเต็มที่ ในส่วนของแสงอาทิตย์ฟาร์มสวนเกษตรผสมผสาน สวนเตยหอมไร่แสงตะวัน และสวนเห็ดนายพันธุ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาเรียนรู้เชิงเกษตรกรรมและวิถีการทำมาหากินของชุมชน เหมาะกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เชิงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งผู้ที่มิงานอดิเรกเรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว นอกจากนี้ยังมีสินค้าที่ได้รับการพิจารณาให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป คือ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และแจกันหุ้มผ้าไหม โองหุ้มผ้าไหม ของคุณเข้มทอง พรณจำปา มีความสวยงามและมีคุณภาพดีถึงขั้นได้รับการพิจารณาให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป แต่เป็นงานที่ต้องประดิษฐ์ขึ้นด้วยมือทุกขั้นตอน ทำให้มีการผลิตตามคำสั่งซื้อเท่านั้น นักท่องเที่ยวที่มิงานอดิเรกเรื่องงานประดิษฐ์สามารถเข้ามาเรียนรู้และชมวิธีการประดิษฐ์ นอกจากนี้ยังมีสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลคลองจิก กลุ่มทำขนมไทย และผู้ประกอบการที่ต้องการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการทำอาหารของ

ตนเองเพื่อไม่ให้สูญหายไป เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีงานอดิเรกเรื่องการประกอบอาหารสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ ในแง่ของร้านอาหารท้องถิ่นในตำบลคลองจิกพบว่า แต่ละร้านปรุงอาหารออกมาดี รสชาติอร่อยกลมกล่อม มีมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ และยังมีราคาถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านอาหารในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ร้านอาหารในตำบลคลองจิก ยังเป็นร้านขนาดเล็ก สามารถรองรับลูกค้าเฉลี่ยคราวละ ๒๐-๔๐ คน

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมภูมิปัญญาให้กลายเป็นสินค้าในตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสินค้านี้เป็นได้ทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สินค้าเกษตร อาหารและหัตถกรรม และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ใช้แนวคิด nostalgia หรือ การโหยหาอดีต เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมด้วยการนำสิ่งของหรือความคุ้นเคยในอดีตกลับมา เช่น ประเพณีสลากภัต ประเพณีตักบาตรพระร้อย การทำสวนเกษตร การทำอาหาร เช่น น้ำพริก ปลาข้าวสับ ด้วยการพยายามคงไว้ซึ่งคุณค่าและความแตกต่างของวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมของชาวคลองจิกยังคงความหมายที่แท้จริงดั้งเดิม ถือว่าท่ามกลางความพยายามปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ชาวคลองจิกยังรักษาความแท้จริงของภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของตนเองไว้ได้

บรรณานุกรม

- เข็มทอง พรรณจำปา. (๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองจิก. สัมภาษณ์
- เครือวัลย์ มีเกียรติ. (๒๕๔๖). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- พระครูสุमान. (๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน). พระสงฆ์ในวัดวิเวกาวาส. สัมภาษณ์
- พิทักษ์ น้อยวงศ์. (๒๕๔๘). กระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวในภาคอีสาน. ค้นเมื่อ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๙, จาก www.research.culture.go.th
- ไพโรจน์ มงคล. (๒๕๖๑, ๘ กันยายน). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองจิก. สัมภาษณ์
- วิมลรัตน์ พรรณวิเชียร. (๒๕๖๑, ๘ กันยายน). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองจิก. สัมภาษณ์
- สุทธิพร กองสุทธิผล และ ธนกร ชัยนิติ. (ข่าวอยุธยา ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒) “การท่องเที่ยวอยุธยาให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเงินสะพัดกว่าหมื่นล้านบาท” ค้นเมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒, จาก www.khaoayutthaya.com
- สำเริง พงษ์สวรรค์. (๒๕๖๑, ๒๗ เมษายน). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองจิก. สัมภาษณ์
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (๒๕๔๐). ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. โครงการกิตติเมธีสาขาศึกษาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Halewood, C. and Hannam, K. (2001). Viking Heritage Tourism-Authenticity and Commodification. *Annals of Tourism Research*, 28(3), 565-580.
- Marina La Salle and the IPinCH Commodifications of Cultural Heritage Working Group. (2014). *Appropriation and Commodification of Cultural Heritage : Ethical & IP Issues to Consider*. 15 June 2016, from www.sfu.ca/ipinch
- Robinson, M. (1999). *Cultural conflicts in tourism : Inevitability and Inequality*. From Agata Maccarrone-Eaglen (2009). *An Analysis of Culture as a Tourism Commodity*. 15 June 2016, from www.cognizantcommunication.com